

Nesčítejme Romy, ale sociálně vyloučené

Když jsem na začátku března veřejně odmítl metodu, jakou se v Česku z popudu úřadu vlády a MŠMT provádí etnické sčítání Romů, předpokládal jsem, že tím spustím společenskou diskuzi, nakolik je podobný způsob v 21. století lidsky únosný jak pro majoritu, tak pro samotné Romy. Následný ohlas ukázal, že rozlišování lidí pouze na základě vnějších znaků (vzhledu), projevů a dojmů, které si navíc o menšině subjektivně vytváří a generačně předává majoritní část populace, je trnem v oku mnohých.

Jsem přesvědčen, že **je na místě zcela změnit dosavadní přístup v sociální politice státu** a založit ji nikoli na etnickém principu (jsi tím, jak vypadáš, jaký vytváříš dojem), ale na konceptu sociálního vyloučení (**jsi tím, kdo nemá rovné šance**). To přitom vůbec neznamena, že nemáme souběžně podporovat práva menšin, usilovat o jejich sebeuvědomění, napomáhat kulturní rozmanitosti a upevňovat všeobecnou společenskou toleranci. Naopak. Snadněji toho ale lze dosáhnout právě sociálním, nikoli však etnickým začleňováním (podrobnější analýza v příloze).

V čem vlastně etnické sčítání selhává a v čem je naopak objektivně vhodnější koncept sociálního vyloučení, resp. nástroje pro začleňování?

- Sociální vyloučení především pracuje s konkrétním jedincem, který má nějakou aktuální potřebu podpory od společnosti, aby zvýšil (vyrovnal) své šance vést férový život jako ostatní. Etnické sčítání naopak pracuje s celým definovaným společenstvím, ale jeho podporou jako celku nedokáže napřímo pomoci konkrétním jedincům. I v rámci sebeuvědomělé komunity proto nacházíme značnou část sociálně vyloučených; sama majorita (lidé hlásící se k české národnosti) je nám toho ostatně příkladem. Obecně pak platí, že společenstva disponují jen takovou mírou občanských, ekonomických a sociálních práv, jaká je schopen uplatnit každý její příslušník.
- Sociální vyloučení je možné v rámci sběru dat postavit na solidní vědecké bázi, etnické sčítání je naproti tomu pavědecké, protože ryze subjektivní, a získaná data vzájemně nesrovnatelná. Na základě vládní metodiky totiž můžeme v důsledku získat x různých pohledů (vzorců pozorování) od stejného množství pozorovatelů, aniž bychom výsledky nějak ověřovali. A s tím by neprošel student

univerzity už v prvním semestru studia. Jak tedy můžeme podobný přístup tolerovat v rámci státních veřejných politik?

- Sociální vyloučení primárně nevyvolává předsudky, protože etnicitu považuje sice za jeden z možných (a to ještě v kombinaci s jinými), ale nikoli jediný faktor možného znevýhodnění. Etnické sčítání ale takové předpojatosti přímo akceleruje, protože nutí pozorovatele určit si příslušnost pozorovaných podle vzhledu, verbálních výrazů, sociálního chování a kulturních projevů, a vzbuzovat tedy sám v sobě již generačně zakořeněné postoje intolerance. Vlastní průzkum aplikace vládní metodiky v praxi základních škol, jak jej uvádím v příloze, mi to ostatně jen potvrzuje.

Na posledním místě je třeba jmenovat pro mě nejdůležitější aspekt, proč dosavadní vládní přístup zavrhnout - kontroverzní formu etnického sčítání, ideově vyčpělou a brutálně politicky zneužitou před pár desítkami let, odmítají i sami Romové. A tímto zjištěním bychom měli začít. Pokud totiž budeme jakékoli menšině vnucovat výhradně majoritní pohled na svět, automaticky ji degradujeme na úroveň podřadného společenství, které v našich očích nemá kvůli odlišnosti šanci nikdy obstát.

Příloha: [Koncept sociálního vyloučení jako vstupní paradigma Zprávy o stavu sociálně vyloučených \(stručná analýza\)](#)

3/4/2017